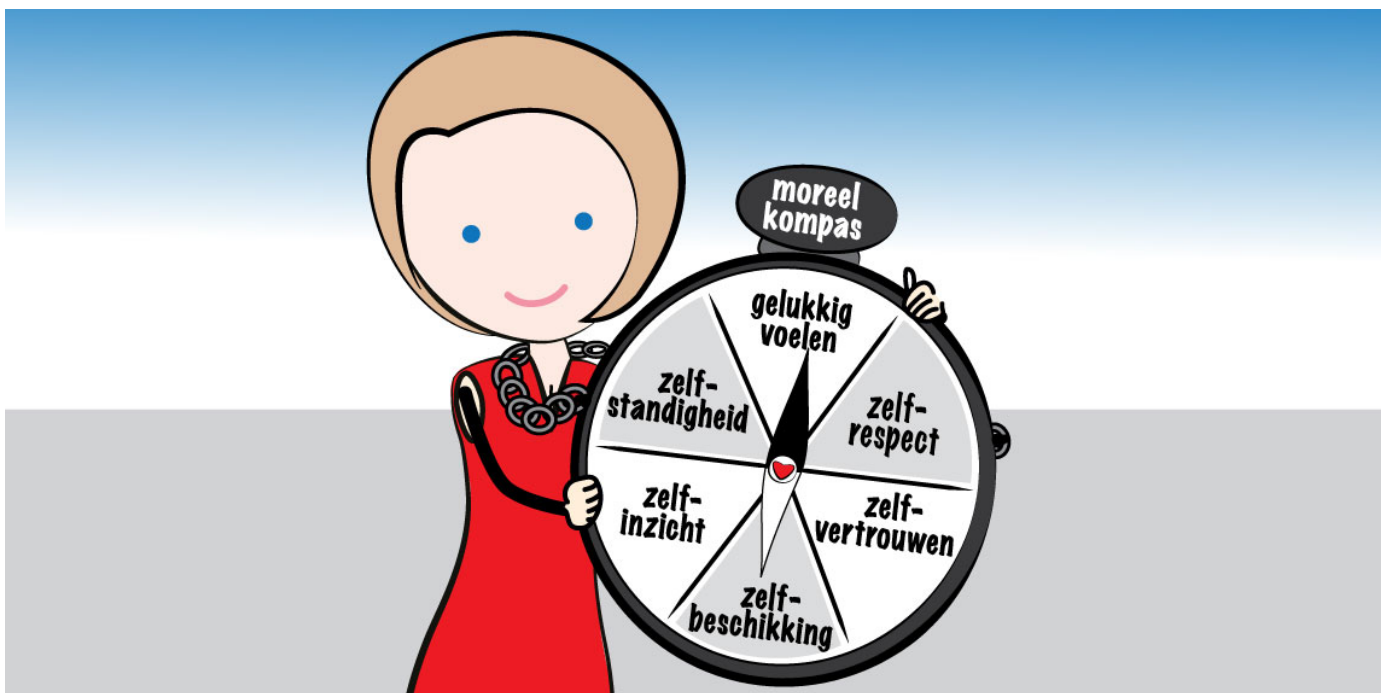

De leerkracht met moreel kompas

Inleiding

In alle klaslokalen van de basisscholen waar ik kom om te observeren hangt er aan de muur een digibord. Een prachtige uitvinding waardoor de leerkracht en de leerlingen gebruik kunnen maken van bijvoorbeeld internet. Net zoals elk ander gebruiksvoorwerp hangt het positieve effect samen met de wijze waarop het materiaal ingezet wordt. Heel veel leerkrachten gebruiken de mogelijkheden van het digibord als aanvulling op hun werk als juf of meester. Zo niet de juf die ik laatst aan het werk zag. Bij mijn binnenkomst zitten de kinderen aan hun eigen tafeltje te kijken naar het scherm waarop een plaatje uit een prentenboek is geprojecteerd. De juf leest de bijbehorende tekst voor, die gaat over een avontuurlijke oma, die een dobbelsteen laat bepalen welke richting zij met haar kleinkinderen op straat zal lopen. Het verhaal nodigt uit om na te spelen in de klas: met z'n allen tussen de tafeltjes door lopen aan de hand van de ogen van de dobbelsteen. Wat is leuker, leerzamer en spannender dan dat? Helaas kiest de juf ervoor om de kinderen gedurende 40 minuten naar het scherm te laten staren terwijl zij voorleest. En niet eens mooi of spannend met stemmetjes. Ik hoop dat de kinderen na het verhaal de gelegenheid krijgen om contact te maken met elkaar, maar ook dan wordt het digibord ingezet: er is een kind jarig. En dus verschijnt er op het bord een taart, die versierd mag worden. De jarige job verplaatst met haar vinger wat versieringen naar de taart...en dat was het dan. Geen tijd voor contact met andere kinderen, want er moet nog snel voor de pauze gegeten worden. En natuurlijk wordt direct weer een filmpje aangezet, zodat de kinderen weer gefocust zijn op het digibord. Het is mij een raadsel waarom de kinderen voortdurend stil moeten zijn en er geen interactie wordt gestimuleerd. De opdracht van de schoolinspectie aan het leerkrachtenteam is jaren geleden al geformuleerd in de zeven onderstaande doelen:

1. de leerkrachten zorgen voor een veilige en functionele leeromgeving
2. de leerkrachten tonen in gedrag en taalgebruik respect voor de leerlingen
3. de leerkrachten bevorderen het onderling respect bij de leerlingen
4. de leerkrachten ondersteunen het zelfvertrouwen van leerlingen
5. de leerkrachten hanteren in de groep met succes de afgesproken gedragsregels
6. de leerkrachten zorgen voor een uitdagende leeromgeving
7. de leerkrachten stimuleren bij leerlingen de ontwikkeling van zelfstandigheid en het nemen van verantwoordelijkheid

Door het digibord in te zetten op de manier die ik eerder beschreef, werkt deze juf niet mee aan het ontwikkelen van bovenstaande doelen. Het scherm wordt centraal gezet in plaats van de kinderen met hun emotionele ontwikkeling. En hoe zit het met de eigen wens als juf om het vak vorm te geven op unieke wijze? Is er geen behoefte bij leerkrachten om de lesstof aan te passen aan de behoefte van de groep op dat moment? Zeker wel. Heel veel leerkrachten houden ervan om hun creativiteit en inventiviteit in te zetten om de leerdoelen te behalen. Ze hebben het gevoel te weinig tijd te hebben voor de interactie met de kinderen door de tijd die ze moeten besteden aan toetsen, leerlingvolgsystemen en administratie. Op de meeste scholen waar ik tegenwoordig kom voor observatie, studiedagen of ouderavonden worden er daarom geen kringgesprekken met de kinderen meer georganiseerd. Er is geen tijd voor, redeneert de leerkracht. Als gevolg daarvan zijn de kinderen vooral gericht op de leerkracht en niet op elkaar om problemen en vraagstukken op te lossen. Het kan anders. Wanneer de leerkracht de kinderen inzet voor hetgeen henzelf aangaat en voortdurend zelf demonstreert hoe contact te maken, hoe in gesprek te gaan, hoe ontdekkingen te doen en conflicten op te lossen, dan werkt de leerkracht aan de ontwikkeldoelen. Daar kun je een digibord, i-pad of computer bij gebruiken, maar ook

zonder die middelen kan de leerkracht respectvol, liefdevol en warm demonstratiemodel zijn. Kinderen die bij mij in de kindertherapiepraktijk klagen over hun school hebben het nooit over gebrek aan digiborden, i-pads of computers, maar over een onaardige leerkracht, onopgeloste conflicten met andere kinderen, gebrek aan leuke bordspellen en behoefte aan creativiteit in de vorm van toneel, knutselen, zingen en 'doen waar je zin in hebt'. Luister naar hen en geef ze het passende onderwijs waar ze recht op hebben en naar verlangen.

Een ander punt van zorg is het gebrek aan effectieve kringgesprekken met kinderen. Leerkrachten hebben de meest uiteenlopende argumenten om kinderen het onderlinge gesprek in een grote groep te onthouden. Er zou geen plaats zijn in het lokaal, de kinderen kunnen het toch niet, er is geen tijd voor, ze zijn het niet gewend, het is al zo vaak geprobeerd etc. Allemaal drogredenen die meer over de leerkracht zeggen dan over de kinderen of de grootte van het lokaal. Kinderen hebben er recht op om van de leerkracht en met elkaar en van elkaar te leren.

De leerkracht blijft (ondanks alle mooie nieuwe leermiddelen) de belangrijkste persoon in de klas. Hij of zij heeft het leiderschap en zal de kinderen de juiste morele weg moeten wijzen, zodat zij gelukkig kunnen worden met hun mogelijkheden en wensen.

Uitgangspunt van de Visch-methode t.a.v. *de leerkracht met moreel kompas*:

- De leerkracht is een onderdeel van de groep en is daarmee één van de leerinstrumenten in dienst van de leerlingen.
- De leerkracht heeft tot taak om de kinderen te begeleiden in hun emotionele ontwikkeling tot gelukkig mens.
- De leerkracht dient demonstratiemodel te zijn en bv. 'zelfrespect' te demonstreren

In dit artikel probeer ik leerkrachten te stimuleren om bovenstaande doelen te verwezenlijken. De vorm (kring) volgt functie (doel). Denk dus voortdurend na of een kring de juiste vorm is om je doel te behalen. Kinderen die veel met elkaar spreken, contact hebben over conflicten en ervaringen uitwisselen over hun emoties groeien als mens. En daardoor verandert de dynamiek in de klas. Je weet dat je op de goede weg bent als je onderstaande observaties doet in jouw groep.

De kenmerken van een gelukkige klas

- De kinderen troosten en helpen elkaar spontaan
- De kinderen lachen veel en kijken blij en ontspannen
- De kinderen voelen zich thuis en noemen de juf/meester per vergissing weleens 'mama' of 'papa'
- De kinderen raken elkaar aan op een vriendelijke, warme wijze
- De kinderen komen spontaan naar de leerkracht toe om te vertellen dat ze 'vrienden voor altijd' zijn
- De kinderen laten zich niet verstoren door gedrag van anderen, omdat ze weten dat ieder kind anders is en andere behoeftes heeft
- De kinderen vertellen aan buitenstaanders dat zij de fijnste klas ter wereld hebben, waar nooit gepest wordt
- De kinderen komen spontaan met ideeën om te doen: klas anders indelen, samen pannenkoeken bakken, schoolplein aanpakken omdat ze daar de ruimte voor voelen
- De kinderen vertrouwen elkaar en de leerkracht om ze te ondersteunen/helpen bij het oplossen van een leer- of andere problemen.

In mijn boek *Gelukkige kinderen in een gelukkige klas* kun je nog veel meer lezen over pesten, plagen, ruzie maken en het oplossen van conflicten m.b.v. de kinderen zelf.

De belangrijkste persoon in de klas ben jij. Jij bent het demonstratiemodel voor zelfrespect en moreel kompas zodat de kinderen geholpen worden om met elkaar een warm klassenklimaat te creëren. Je kunt dat niet in je eentje bereiken. Daar heb je de kinderen en hun ouders bij nodig.

Charlotte Visch, 2016

Ontwikkelaar Integratieve Kindertherapie

Training tot Happy Coach in het basisonderwijs (Visch-methode)

Opvoedtraining Sleutel tot je kind

Auteur van o.a. *Gelukkige kinderen in een gelukkige klas*

